

Complexnummer: 521542

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Bovendonk

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

521543, 521544, 525963, 525965

Woonplaats

Hoeven

Gemeente

Halderberge

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdoject

Bij Hofstraat 8, 4741 AK te Hoeven

Complexomschrijving

Inleiding.

Complex van het voormalig groot-seminarie Bovendonk van het bisdom Breda, bestaande uit het TOEGANGSHEK met PARK, het hoofdgebouw van het SEMINARIE, de KAPEL en de voormalige ENERGIECENTRALE. De gebouwen zijn tussen 1905 en 1923 opgetrokken in Neo-Gotische stijl naar plannen van P.J.H. Cuypers en J.Th.J. Cuypers. Nadat het gebouw in 1967 buiten gebruik werd gesteld, is het in 1978-1979 in gebruik genomen als Centrum Bovendonk. Het functioneert in 1999 als conferentieoord. Tussen 1995 en 1999 werden herstelwerkzaamheden uitgevoerd, waarbij de ramen in de voorgevel en een deel van de noordelijke vleugel zijn vervangen in kunststof.

Omschrijving.

Het complex van het seminarie is tot stand gekomen op het voormalige buitenverblijf Hof van Bovendonk van de bisschoppen van Breda. Op dit omgrachte terrein groeide het buitenhuis van bisschop C.F. de Nelis (1788) na 1816 uit tot seminarie. Hiertoe werden vleugels en een vroege Neo-Gotische kapel gebouwd. Deze gebouwen werden na 1903 gesloopt ten behoeve van de bouw van een nieuw U-vormig complex, naar ontwerp van P.J.H. Cuypers. Het gebouw werd tussen 1903 en 1908 gerealiseerd. Ter plaatse van de oude kapel werd in 1922-1923 de binnenhof gesloten met een nieuwe Neo-Gotische kapel, gebouwd naar ontwerp van J.Th.J. Cuypers. Het terrein is toegankelijk via een Neo-Gotisch hek. Ten zuiden van het hoofdgebouw ligt de blokvormige energiecentrale. Het zuidelijk deel van het omgrachte park met lanen van Amerikaanse eiken is bebouwd met woningen. Het onmiddellijk aan het

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gebouw aansluitende parkgedeelte is behouden.

Waardering.

Het complex van het voormalig seminarie is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een geestelijke ontwikkeling, namelijk de bloei van het seminarieonderwijs kort na 1900 en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het seminarie. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de stijl, het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek en de gecompliceerde ruimtelijke opbouw met vele zalen en ruimten voor uiteenlopende functies. Het is tevens van belang als laat voorbeeld van het werk van de architect Cuypers. Het heeft ensemblewaarden vanwege de samenhang van de gebouwen en is tevens van belang vanwege de geschiedenis en ontwikkeling van het oude Hof van Bovendonk. Het is tevens van belang in samenhang met de gaafheid van de omgeving. Het is een zeldzaam en gaaf voorbeeld van een dergelijk gebouw.

Monumentnummer*: 521543

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82837/52

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Hoeven	Halderberge	Noord-Brabant

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Hoeven	D			4200
Hoeven	D			2771
Hoeven	D			3980

*Omschrijving***

Inleiding.

TOEGANGSHEK uit 1905-1907, behorende bij het PARK van het voormalig groot-seminarie Bovendonk van het bisdom Breda. De gebouwen zijn tussen 1905 en 1923 opgetrokken in Neo-Gotische stijl naar plannen van P.J.H. Cuypers en J.Th.J. Cuypers.

Omschrijving.

Neo-Gotisch hek met zware met hardsteen afgedekte bakstenen pijlers en bakstenen voetsmuur. Tussen de pijlers twee langgerekte ijzeren hekken met siersmeedwerk en bekroningen met bladmotieven. Links en rechts van de pijlers die de dubbele hoofdpoot flankeren twee kleine looppoortjes met siersmeedwerk, opgehangen aan in smeedwerk uitgevoerde ajour bewerkte penanten. De vleugels van de hoofdpoot met siersmeedwerk met dubbele middenvoluten en bekronende siervoluten. Aansluitend op het hek de oprijlaan, uitlopend op een rond-point voor de hoofdingang. Links en rechts en aan de achterzijde wordt het hoofdgebouw ingesloten door een stelsel van lanen, deels van Amerikaanse eiken, deels van bruine beuken. Aan de zuidzijde is het park ingekort ten behoeve van woningbouw.

Waardering.

Het hek met park van het voormalig seminarie is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een geestelijke ontwikkeling, namelijk de bloei van het seminarieonderwijs kort na 1900. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek en vanwege de aanleg van lanen, welke het karakter van het gebouw ondersteunen. Het hek is tevens van belang als laat voorbeeld van het werk van de architect Cuypers. Het heeft ensemblewaarden vanwege de samenhang van de gebouwen en het park. Het is tevens van belang vanwege de geschiedenis en ontwikkeling van het oude Hof van Bovendonk. Het is tevens van belang in samenhang met de gaafheid van de omgeving. Het is relatief gaaf bewaard

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gebleven.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Toegangshek

Monumentnummer*: 521544

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82837/78

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Hoeven Halderberge Noord-Brabant

Locatiennaam Locatieomschrijving
Hoeven

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Hoeven D 2771

Omschrijving**

Inleiding.

KAPEL van het voormalig groot-seminarie Bovendonk van het bisdom Breda, in 1921-1923 opgetrokken in Neo-Gotische stijl naar plannen van J.Th.J. Cuypers.

Omschrijving.

Niet georiënteerde driebeukige kapel, opgetrokken in machinale baksteen met spaarzame toepassing van siermetselwerk in gele baksteen en natuursteen. Zadel- en lessenaardaken met leien en ruberoidleien gedekt. De kapel telt vijf traveeën en een 5/8 sluiting. De voorgevel aan de binnenhof is een tuitgevel met een ondiep portaal met wimberg en topgevel. Erboven een compositie van klimmende spitsboognissen en spitsboogfriezen, waarbinnen links en rechts van een Jozefbeeld twee klimmende lancetramen. Links en rechts wordt de gevel afgesloten door traptorens tegen de kopgevels van de zijbeuken. De toren hebben achzijdige topgeledingen met respectievelijk spitsboogvormige glasramen en galmopeningen. Achzijdige spitsen. Links en rechts van de torens vormen eenlaags gangen met zadeldaken de verbinding met de seminarievlugels.

De zijgevels hebben een lichtbeuk met ingezwenkte steunberen. Per travee hebben zijbeuken en lichtbeuk een driedelige geleding van blindnissen met in de middelste nis een lancetraam. Het koor heeft een omgang met rechtgesloten kapellenkrans. Inwendig heeft de kapel een tweedelige opstand. Het metselwerk is uitgevoerd in geel genuanceerde baksteen. Op geaderd marmeren ronde kolommen rusten geprofileerde scheibogen. Boven een horizontale lijst bevindt zich de lichtbeuk met lancetramen. De ruimte is voorzien van kruisribgewelven in schoon metselwerk. In de koorkapellen altaren van Maria, Vincentius, Thomas, het H. Hart, Carolus Borromeüs en Franciscus van Sales uit de bouwtijd. Op het Maria-altaar onder meer de portretten van de architect Cuypers, zijn zoon en kleinzoon.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Glasramen uit 1935-1936 met de levens van de genoemde heiligen, gemaakt door C. Alberdingk uit het atelier Cuypers. Veelhoekige koperen lichtkroon in het middenschip. Kruisweg van Jan Dunselman.

Waardering.

De kapel van het voormalig seminarie is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een geestelijke ontwikkeling, namelijk de bloei van het seminarieonderwijs en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de seminariekerk. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de stijl, het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek. Het is tevens van belang als voorbeeld van de nabloe van de Neo-Gotiek in het werk van de architect J. Cuypers. Het heeft ensemblewaarden vanwege de samenhang met het totale complex en is tevens van belang voor de geschiedenis en ontwikkeling van het oude Hof van Bovendonk. Het is tevens van belang in samenhang met de gaafheid van de omgeving. Het is een zeldzaam en gaaf voorbeeld van een dergelijk gebouw.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kapel (F)

Functie

Kapel(F1)

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 525963

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82813/174

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Hoeven	Halderberge	Noord-Brabant

Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Hofstraat	8 a	a		4741 AK	Hoeven		
Hofstraat	8			4741 AK	Hoeven		

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Hoeven	D			2771

Omschrijving**

Inleiding.

HOOFDGEBOUW van het voormalig grootseminarie Bovendonk van het bisdom Breda, tussen 1903 en 1908 in fasen opgetrokken in Neogotische stijl naar plannen van P.J.H. Cuypers. Het U-vormige gebouw is een variant op de plattegrond der middeleeuwse kloosters en vertoont in opzet overeenkomsten met de eerder gebouwde seminaries van Haaren en Driebergen. Een deel der ramen is rond 1995 in kunststof vervangen.

Omschrijving.

Omvangrijk U-vormig gebouw bestaande uit drie vleugels van twee en drie bouwlagen. De vierde zijde van het binnenhof wordt gevormd door de kapel (onderdeel III). Het is opgetrokken uit baksteen met toepassing van natuursteen en wordt afgedekt met zadeldaken met leien en ruberoidleien. Het voorgebouw telt twee bouwlagen en heeft een driedelige compositie. De hoek- en middenrisalieten tellen elk drie traveeën en hebben trapgevels. De overgang met de achtervleugels komt tot stand door vierkante traptorens welke boven de goten overgaan in achthoekige bekroningen met spitsen. Aan de noordzijde bevindt zich de vijfzijdige absis van een kleine congregatiekapel. Tussen de risalieten verbindingsvleugels van zes vakken, waarbij in de linkervleugel de ramen op de begane grond twee aan twee gekoppeld zijn. De ramen bestaan uit kruis- en bolkozijnen onder spitsbogen met vullingen van siermetselwerk in gele baksteen. De raamindelingen zijn in kunststof vervangen. Siermetselwerk onder de dakgoten. Eenvoudige staaftankers, deels met leliemotief. De zadeldaken hebben twee reeksen dakkapellen, beneden met vierdelige ramen en daarboven met sierlijke driehoeksmotieven. De topgevels van de hoek- en middenrisalieten hebben driedelige nissen met beelden van Franciscus van Sales, Jozef, H. Hart van Jezus, Maria en Carolus Borromeüs. In de middenrisaliet een diepliggend ingangsportaal met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

geprofileerde omlijsting en korfboog waarop twee geschilderde engelen die de tekst 'Pax Intransibus' dragen. Links en rechts beelden van Thomas van Aquino en Vincentius à Paulo en tondi met geschilderde wapens vanonder meer het Bredase bisdom. De middentopgevel wordt met een kruis bekroond.

De linker- en rechterzijvleugels tellen links en rechts van een trappenhuis acht en elf raamassen en hebben in hoofdlijnen een vergelijkbare gevelindeling met op de verdiepingen getoogde kruisramen met schuifvensters met kleine roedenverdeling. Deze ramen zijn aan de noordzijde deels in kunststof vervangen waarbij de indeling is vereenvoudigd. De vleugels tellen drie bouwlagen met zadeldaken en dakkapellen. Ze worden aan de korte zijden afgesloten door trapgevels. Ze worden halverwege geleed door een risaliet met trapgevel, waarin het trappenhuis. Deze risalieten hebben op de begane grond een entree waarboven een hoge spitsboognis met drie reeksen van vijf spitsboogramen met borstweringen van siermetselwerk. Op de begane grond bevindt zich aan de noordzijde en bibliotheek van acht traveeën, die over twee lagen doorloopt en hoge tweedelige glas-in-loodramen heeft. Verder treffen we hier vergader- en studiezalen aan met hoge ramen. Aan de zuidzijde zijn op de begane grond van gedrukte spitsbogen voorziene zalen aanwezig. Tegen de eindgevels van beide vleugels eenlaags toiletgebouwen onder zadeldak met ventilatiekap. Deze gebouwen vertonen een reeks van smalle en hooggeplaatste spitsboogramen. Aan de noordzijde op de kruising van de daken van het trappenhuis een torentje en in de beide topgevels een uurwerk. Aan de hofzijde heeft het gebouw een kloostergang met spitsboogramen met zesdelige indeling met houten stijlen, waartussen glas-in-lood. Na de trappenhuisen gaat deze gang over in een open loopgang, welke eindigt bij de toiletgebouwen en de verbindingsvleugels met de kapel. Het voorgebouw heeft hier op de verdieping een reeks van spitsboognissen, gevuld met twee spitsboogramen en oculus. De lange vleugels hebben op de beide etages kruisramen als aan de buitengevels. De trappenhuisen van voorgebouw en vleugels zijn aan de hof kenbaar aan hun rijzige trapgevels.

Inwendig heeft het gebouw op de begane grond een met een netgewelf verwelfd entreeportaal. Hierop sluit een aan de hofzijde omlopende kruisgang aan met schoon metselwerk, kruisribgewelven en vloeren met geometrische tegelpatronen. De trappenhuisen vertonen schoon metselwerk, gepolijste kolommen met bladkapitelen, bakstenen gewelven, geometrische tegelvloeren en granieten treden. Ze worden verlicht door geometrische glas-in-loodramen. In het voorgebouw een glasraam met de figuren van mgr. P. Leijten, prof. A. Resemans, Pius X, P.J.H. Cuypers en president J. Hopstaken. Hier ook een groot raam met de tekst 'Pax Vobis'. Op het portaal de tekst 'Salus Exeuntibus'. In de zuidvleugel de voormalige eet- en recreatiezaal met gedrukte graatgewelven in baksteen, rustend op een reeks aan de lange zijde voor de muren geplaatste gepolijste kolommen met bladkapitelen. Groen geglazuurde lambrisering. De gewelven vertonen siermetselwerk en geschilderde bladmotieven op de aanzetten. In de noordvleugel een kleine congregatiekapel met kruisribgewelven. Hiernaast de grote galerijbibliotheek met gemetselde troggewelven en twee houten galerijen opgehangen aan smeedijzeren stangen. De bibliotheek wordt verlicht door hoge tweedelige korfboogramen. Op de verdiepingen zijn de ruimten toegankelijk door middel van gestuukte middengangen met tegelvloeren. De kamers zijn grotendeels gemoderniseerd met behoud van karakteristieke elementen als de paneeldeuren.

Waardering.

Het hoofdgebouw van het voormalig seminarie is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een geestelijke ontwikkeling, namelijk de bloei van het seminarieonderwijs kort na 1900 en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het seminariegebouw. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de stijl, het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek en de gecompliceerde ruimtelijke opbouw met vele zalen en ruimten voor uiteenlopende functies. Het is tevens van belang als laat voorbeeld van het werk van de architect Cuypers. Het heeft ensemblewaarden vanwege de samenhang met het totale complex en is tevens van belang vanwege de geschiedenis en ontwikkeling van het oude Hof van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Bovendonk. Het is tevens van belang in samenhang met de gaafheid van de omgeving. Het is een zeldzaam en gaaf voorbeeld van een dergelijk gebouw.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Seminarie(F)

Monumentnummer*: 525965

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82816/33

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Hoeven	Halderberge	Noord-Brabant

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Hoeven	D			2772

Omschrijving**

Inleiding.

ENERGIECENTRALE van het voormalig grootseminarie Bovendonk van het bisdom Breda, tussen 1905 en 1908 opgetrokken in Neogotische stijl naar plannen van P.J.H. Cuypers. In 1999 in gebruik als woning.

Omschrijving.

Blokvormig gebouw, opgetrokken uit machinale baksteen met tentdak met Maasleien gedekt. De muren vertonen siermetselwerk met ruitmotieven en worden afgesloten met een zaagtandlijst onder de goot. In de voorgevel een rechthoekige opgeklampte deur onder spitsboog, geflankeerd door spleetnissen. In de zijgevels een hooggeplaatste liggende raamstrook onder hardstenen latei met driedelige tuimelramen.

Waardering.

De voormalige energiecentrale van het seminarie is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een technische ontwikkeling, namelijk de toepassing op grotere schaal van voor de periode rond 1900 nieuwe technieken voor verwarming en verlichting. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de stijl en de sobere ornamentiek. Het is tevens van belang als laat voorbeeld van sobere utiliteitsbouw in het werk van de architect Cuypers. Het heeft ensemblewaarden vanwege de samenhang met het totale complex en is tevens van belang vanwege de geschiedenis en ontwikkeling van het oude Hof van Bovendonk. Het is tevens van belang in samenhang met de gaafheid van de omgeving. Het is een zeldzaam en gaaf voorbeeld van een dergelijk gebouw.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Nutsbedrijf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument